

STEINITZ W LONDYNIE

Na rynku wydawniczym ukazała się najnowsza, niezwykle atrakcyjna książka autorstwa Tima Hardinga, opublikowana nakładem prestiżowego wydawnictwa McFarland. O komentarz i omówienie publikacji poprosiłem Tomasza Lissowskiego – osobę najbardziej kompetentną, historyka szachów, autora licznych artykułów i monografii.

Tomasz Lissowski

Wydawnictwo McFarland ze stanu Północna Karolina w USA w trudnych, covidowych czasach postarało się o poprawienie humorów tym szachistom, którzy poza grą praktyczną interesują się również historią swojej dyscypliny, wydając książkę Tima Hardinga „Steinitz in London” (podtytuł: „Biografia szachowa i 623 partie”). Odnotujemy już na samym początku, że – podobnie jak przynajmniej kilka innych opracowań tego typu, jakie ukazały się w ciągu ostatnich 30 lat nakładem wydawnictwa McFarland – jest to dzieło wybitne.

We wstępie autor pisze:

Ta książka jest zatytułowana „Steinitz w Londynie”, ponieważ żył on w angielskiej stolicy od maja 1862 do października 1882; jest to zarówno biografia, jak i dotycząca tego okresu kolekcja partii. Jakkolwiek główny nacisk został położony na wymienione lata, to pierwszy rozdział podsumowuje wyniki ostatnich badań dotyczących jego młodości, a ponadto prezentuje pewną ilość wydobytych z zapomnienia partii „wiedeńskiego” okresu jego życia (1858–1862). Dwa ostatnie rozdziały opisują jego ostatnie turnieje na terenie Anglii (1883, 1895 i 1899) i to jest wszystko, co dotyczy tych lat, które Steinitz spędził w Ameryce.

Widzimy również informację, że autor odnalazł w zapomnianych rubrykach szachowych 12 partii z czasu pobytu w Wiedniu oraz ponad 50 z okresu „londyńskiego”, które do tej pory były niedostępne w powszechnie znanych zbiorach. Partie w książce są komentowane dość oszczędnie, natomiast Harding przytacza liczne rozbieżności (pomiędzy różnymi źródłami) w zapisach poszczególnych gier, starając się ustalić ich rzeczywisty przebieg. Jak stwierdza, praca nad samym tylko wyszu-

kaniem i sprawdzeniem zapisów zajęła mu kilka lat! Przypominając istniejące wcześniej opracowania książkowe, poświęcone pierwszemu mistrzowi świata (Hannak, Bachmann, Landsberger, Nejsztadt), Harding punktuje błędy i omyłki swoich poprzedników, ale robi to delikatnie, bo doskonale wie, że te błędy nie były dowodem słabego warsztatu autorskiego, lecz wynikały z ogromnych trudności z odszukaniem materiałów rozproszonych po tysiącach książek, czasopism i gazet, które jeszcze 20 lat temu nie były zdigitalizowane i do których dotarcie z użyciem internetu i poczty elektronicznej nie było możliwe, bo te podstawowe dziś narzędzia pracy każdego naukowca zwyczajnie nie istniały.

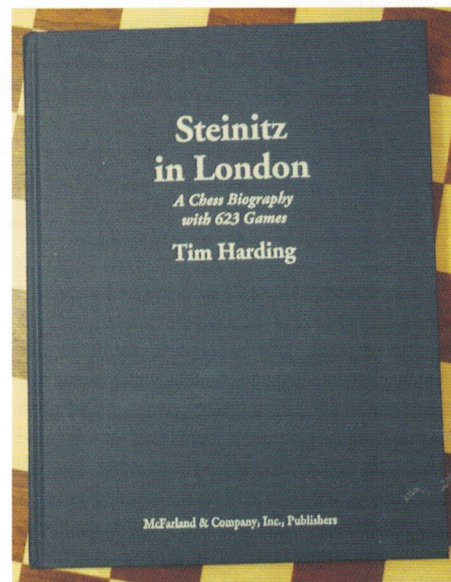
Czytelnik poznaje kolejne etapy w życiu i karierze szachowej Steinitza. W rozdziale „The Greco of the present time” znajdujemy bogaty opis londyńskiego życia szachowego w latach 1862–63: stowarzyszenia miłośników gry, kluby – lokale szachowe, sylwetki ich właścicieli, obyczaj towarzyszące grze „na stawkę”, która nie tylko dla Steinitza była okresami jedynym (i niepewnym...) źródłem utrzymania.

Obszernie opisane są wydarzenia poprzedzające oraz sam mecz Steinitza z Anderssenem, po którym bohater książki – przynajmniej z dzisiejszego punktu widzenia – był nieoficjalnym mistrzem świata.

W roku 1872 do Londynu przybywa z Berlina Jan Herman Zukertort i osiedla się w angielskiej metropolii na stałe. Rozgromiony w meczu przez Steinitza, z czasem doskonalili swoją grę i po założeniu z Leopoldem Hofferem miesięcznika „The Chess – Monthly” wyrasta na głównego rywala dla Wilhelma.

W książce nie może zabraknąć wątków osobistych – Harding przytacza dane i dokumenty dotyczące narodzin niesłubnej córki Steinitza, Flory i jej późniejszego chrztu. Działalność dziennikarska Wilhelma nieuchronnie prowadziła do dyskusji i polemik prasowych – liczne tego opisy, wsparte cytatami z prasy angielskiej, mamy oczywiście okazję poznać.

Lata 1877–1881 to przerwa w występach turniejowych i meczowych Steiniza, co wynikało z dużych problemów zdrowotnych. Później następuje triumfalny po-

wrót – dzielone pierwsze i drugie miejsce wraz z Szymonem Winawerem na turnieju w Wiedniu. Po tym sukcesie Steinitz nieoczekiwanie rezygnuje z prowadzenia swojej głównej trybuny prasowej, czyli rubryki w „The Field” („jedna z najlepszych na świecie, jeśli nie najlepsza” – ocenili go rywale z miesięcznika „Chess Player's Chronicle”), co jest początkiem jego przenosin do USA. Kolejne rozdziały opisują wyniki w superturniejach Londyn 1883, Hastings 1895 i Londyn 1899; ten ostatni oznaczał schyłek kariery Steinitza.

Kilkadziesiąt stron książki zajmują materiały źródłowe, indeksy i przypisy – rzecz niestety chwilami zaniedbywana przez polskich autorów. Od strony edytorskiej praca Tima Hardinga stoi na najwyższym poziomie – co zresztą jest typowe dla szachowej produkcji wydawnictwa McFarland. Gatunek papieru, sposób oprawy, dobór czcionek, ich wielkość i rodzaje, marginesy i układ kolumn – to wszystko może zadowolić nawet bardzo wybrednego bibliofila. Do tego dochodzi wielka kolekcja prezentowanych (w doskonałej jakości, bez oszczędzania miejsca na stronie) fotografii i rycin; prócz tych, które widzieliśmy już w starszych książkach, jest wiele nieznanych (młody Samuel Loyd, Neumann, Minchin, Meitner itd.) Ta książka to kamień milowy w literaturze poświęconej historii szachów.

Tim Harding

Od Redakcji

Tim Harding (ur. 1948) to szachista, dziennikarz i autor wielu artykułów i książek szachowych, mieszkający od 1976 r. w Dublinie. Ma uprawnienia arbitra FIDE. W grze korespondencyjnej uzyskał tytuł mistrza międzynarodowego; było to w czasach, jak sam podkreśla, gdy gra odbywała się bez wsparcia komputerowego. W 2009 r. obronił pracę doktorską, poświęconą historii szachowej gry korespondencyjnej w Wielkiej Brytanii w XIX wieku. W grze bezpośredniej reprezentował poziom przynajmniej mistrza krajowego, obecnie startuje z sukcesami w turniejach weteranów. Jego wczesne wydawnictwa książkowe były monografiami debiutowymi lub zbiorami partii, ale w ostatnim okresie uwagę skierował na historię szachów, czego owocem były m.in. książki „Eminent Victorian Chessplayers” (2012) oraz „Joseph Henry Blackburne” (2015).

Książka jest do nabycia
w Wydawnictwie McFarland

